

מעקב אחר מתנדבים ערבים למערך השירות אזרחי - לאומי

רקע

מנהל מחקר וכלכלה במשרד התמ"ת החל בשנת 2009 לבצע סדרת מחקרי הערכה למערך השירות האזרחי – לאומי בישראל בקרב מתנדבים חרדים, ערבים וצעירים בעלי מוגבלויות. זהו פרויקט ארוך טווח (עתיד להימשך מספר שנים) ויוצאו דוחות תקופתיים, מידי שנה, לסיכום ממצאי הסקרים ולהשוואת תוצאותיהם. דף זה מרכז את המתודולוגיה של סדרת הסקרים המבוצעים בקרב הצעירים הערבים המשתלבים במערך השירות הלאומי.

מטרת המחקר הנה לעמוד על מאפייניהם האישיים של קבוצת הצעירים הערבים אשר בחרו להשתלב במסגרת השירות הלאומי, לספק תמונת מצב עדכנית אודות עמדותיהם ושביעות רצונם מתנאי השירות והערכתם העצמית את תקופת השירות – לאחר סיומו, ולבחון ציפיותיהם ממערך השירות הלאומי ומתפיסתם העצמית את התרומה של שירות זה להתפתחותם האישית והמקצועית – ואת המידה שבה שירות זה עשוי להקל על הליך שילובם בשוק העבודה האזרחי בעתיד.

מתודולוגיה ושיטת איסוף הנתונים

נתוני הסקר נאספים באמצעות ראיונות טלפוניים או על ידי חלוקת השאלונים במקומות המפעילים את המתנדבים (להלן: גופים מוכרים). כל מתנדב במסגרת השירות הלאומי עשוי להיבחן בארבע נקודות זמן:

1. כחודש לאחר תחילת תקופת השירות הלאומי (t1)
2. כחודש לפני תום תקופת השירות הלאומי (t2)
3. כעבור שנה לאחר תום תקופת השירות הלאומי (t3)
4. כעבור שלוש שנים לאחר תום תקופת השירות הלאומי (t4)

בכל אחת מנקודות הזמן המתנדב מתבקש להיענות למילוי שאלון מיוחד. כל שאלון בדק מכלול נושאים מסוים, אך חלק מהנושאים נבדקו ביותר מנקודת זמן אחת – לצורך בחינת מגמות ושינויים בעמדות המתנדבים, בנושאים נבחרים, בעקבות תקופת השירות.

אוכלוסיית המחקר

אוכלוסיית הסקר כוללת את כלל הצעירים הערבים בישראל (בכל המחוזות הגיאוגרפים במדינה) בגילאי 18-22 אשר מתנדבים במסגרת השירות האזרחי - לאומי בשנת השירות הנחקרת. בתום שנת השירות, המתנדבים זכאים לבקש להתנדב לשנת שירות נוספת. מתנדבים שיבחרו להתנדב שנתיים יתבקשו למלא סקר t2 כחודש לפני תום שנת השירות השנייה.

השאלונים

כלי הסקר הינו שאלון ייעודי, מובנה וסגור שנבנה במיוחד למטרות הסקר. השאלון של סקר t1 (מתחילי שירות) כלל כ-90 שאלות. קדם לסקר זה סקר פיילוט ועל פי התוצאות הוחלט להוציא שאלות מהסקר, להוסיף שאלות אחרות ולתרגם את כלי הסקר לשפה הערבית הכתובה תוך כדי הנגשת השאלות – לנסח את השאלות במילים פשוטות יותר ומובנות, כך שגם צעירים ערבים בעלי קשיים בהבנת הנקרא והנשמע יוכלו למלות את השאלונים.

מעבר לפרטים הסוציו-דמוגרפים, השאלון בדק את הנושאים הבאים: מכלול המניעים אשר עיצבו את החלטת המתנדב להצטרף למעגל השירות הלאומי, כגון: רקע התנדבותי בעבר, סביבת המתנדב והיכרותו האישית את השירות הלאומי ומאפייניו, אפיון עבודת השירות אותה המתנדב מבצע, תפיסה חברתית ואזרחית וציפיות מהשירות, היסטוריה תעסוקתית של המתנדבים, מאפייני השכלה ותעסוקה של האב במשק הבית.

השאלון של סקר t2 (מסיימי שירות) בדק את הנושאים הבאים: אפיון עבודת השירות אותה המתנדב מבצע – גם בהיבטים אחרים מאלה שנבדקו בשאלון t1, יוממות, קורסים והכשרות בתקופת השירות, שביעות רצון מהשירות, מניעים לשירות והתרומה למתנדב ותפיסה חברתית ואזרחית וציפיות מהשירות.

ממצאי הסקר שופכים אור על אפיקי מדיניות חדשים שבהם מומלץ לנקוט על מנת לשפר את מעמדם של המתנדבים בשירות הלאומי, לעצב מעגל תמיכה רחב יותר וארוך טווח, וכך הדבר עשוי לשנות היצעים וביקושים: להגביר את השתלבותם של צעירים ערבים נוספים בשירות הלאומי – זהו צד "הביקוש", ולהגדיל את מספר התקנים המוקצבים לשירות הלאומי – זהו צד "ההיצע".

• [שאלון T1](#)

• [שאלון T2](#)